

" itt élned, halnod kell "

honsimereti PÁLYÁZAT

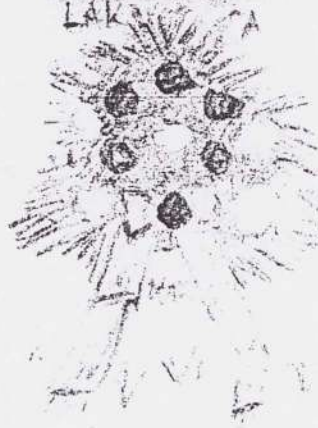
Készítette: SZEIDL VERONIKA
Ceglédberceli Általános
és Zeneiskola
7.b. osztályos
tanulója

A H. VILÁG GÁBOR
 A HÖCE TITKES
 ALDOZATNAK
 A H. ENLEIKERE MINT

1939-1949

ALJATTA
 CEGLEDERCI
 KÖZSÉG
 LAKÓI

Hagyományörző-hónapsoroló

A német betelepítések után a ceglédbereeli németek elszigetelten éltek Pest megyében, távol voltak a többi német ajku helységtől. Zárt közösséget alkottak, többnyire falubeliekkel házassodtak, hogy megőrizhessék nyelvüket, hagyományaikat.

Az 1940-es, 50-es évek szörnyű megpróbáltatásai hatására a nyelvüket nem merték használni, az iskolában tiltott volt a német nyelv, a ruháikból is sokan "kivetkőztek" .

A régi szép butorokat, használati tárgyakat, ruhákat, függönyöket stb. házaló kereskedők sok helyről már teljesen felvásárolták, összeszedték.

Ma már nem ritkaság, hogy más helységből hoztak maguknak párt a fiatalok, és sokan vesznek házat a faluban más faluból, városból ideköltözők is.

Ők még nem ismerik a bereeli hagyományokat, a mi korosztályunk pedig már nem ismeri a régi szokásokat.

Ezért is választottam a pályázatom témájának a hagyományörző-hónapsorolót, hisz oly sok szép és különleges szokása van a népcsoportnak, hogy minden hónapról lehet izelítőt adni.

A felsorolás nem teljes és lehet, hogy más másként hallott, vagy tud egyes részleteket, de nem muzeológiai tanulmány készítése volt a célom, csupán Dédanyám elmesélése nyomán gyűjtöttem össze a pályázatom anyagát.

The church was built in 1880 by the
Methodist Episcopal Church, and is
now in the hands of the
Methodist Episcopal Church.

Az idő a nehéz, fáradtságos munkával teli napokat megszépíti, az emlékeket megédesíti. A nehéz napokról nem szívesen beszélnek, pedig olyanokban is volt részük bőven.

Remélem, az idősebbek számára, ha olvassák, felvillan néhány szép emlék, a fiatalabbak pedig találnak benne még nem hallott dologról, szokásról.

A bereceliek életét meghatározta katolikus vallásuk is. Az egyházi események és a népszokások szorosan kapcsolódnak egymáshoz.

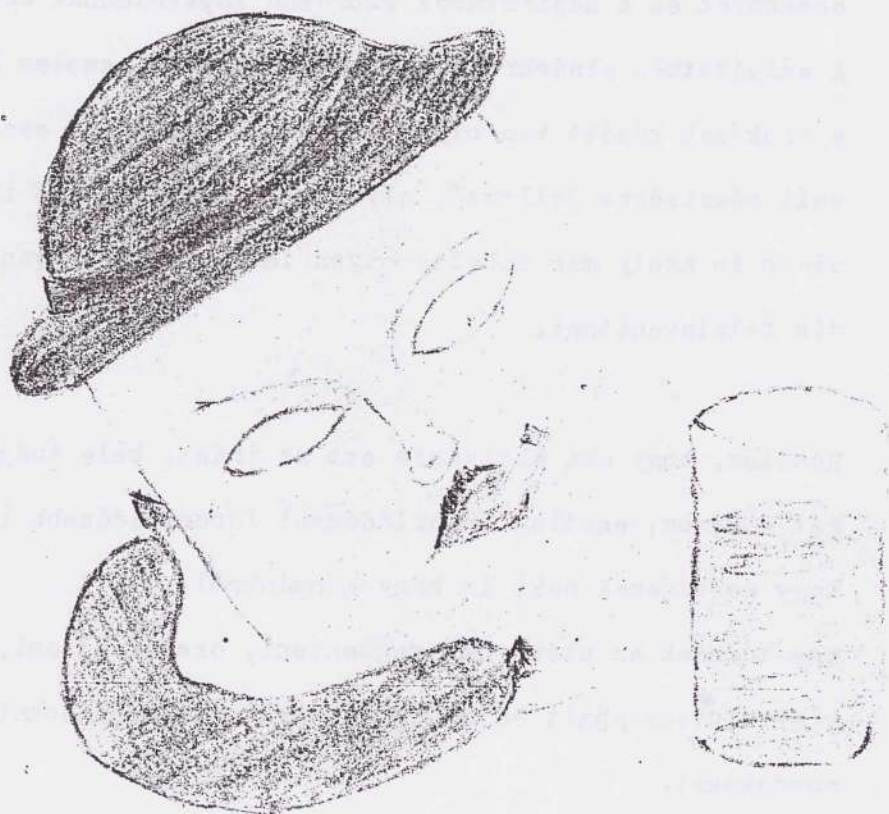
A pályázatban elsősorban a néphagyományokat emelem ki. Ezek között a szokások között van olyan is, amely tudomásom szerint csak a bereceli néemetségre jellemző, olyan is, amely másfelé is, de itt is élt, olyan is amely már kihalt, olyan is amely ma is van, vagy most kezdik feleleveníteni.

Remélem, hogy aki elolvassa ezt az írást, bele tudja képzelni magát a korba, esetleg érdeklődéssel fordul idősebb ismerőseihez, hogy meséljenek neki is hagyományainkról.

Igy tudnánk az utókornak megmenteni, összegyűjteni, lejegyezni a régiak mindennapjait és ünnepeit, jellemző szokásokat, dalokat, mondókákat.

Talán megérne egy hangkazettás-videofelvételt a bereceli viselet, öltözet bemutatása is úgy, hogy valaki eredeti bereceli-sváb nyelven nevezné meg az egyes ruhadarabokat.

A bereceliek nyelvezete a zártságból, elszigeteltségből adódóan egy sajátos nyelv, mely a német /sváb/ és a magyar keveredése, melyet már csak dédszüleink beszélnek, nagyszüleink esetleg értenek, szüleink pedig már nem ismernek.

J A N U Á R

Újév után az első nevezetes nap Január 6. Vizkereszt ünnepe. Vizkeresztől a Husvét előtti 40. napig terjedő időszak volt a farsangi időszak, a farsangi bállok ideje.

A disznévágások után este a disznótorokon gyakran megjelentek a hivatlan vendégek is, a maskarások.

Mindenféle bolondos ruhákat, álarcot szedtek magukra.

Gyakran földhöz esapott üveg esörömpölése jelezte jöttüket.

Néha még harmonikást is hoztak magukkal.

Táncoltak, énekeltek, bolondoztak. A házigazda étellel - itallal kínálta őket, távozásukkor disznótoros esomagot adott nekik.

... of the
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..

F E B R U Á R

A Husvét előtti 40. nap Farsang napja volt, a báli szezon csuespontja.

Farsang előtt való vasárnap csak az a lány mehetett bálba, akiért fiu ment. A lányos háznál a fiut szalajkával /sütemény/ kínálták. A legény elkérte a lányt, de első tánc ennek a fiunak járt. A lányok a táncteremben voltak, a fiuk az ivóban. Amikor elkezdődött a zene, a fiuk befutottak, igyekeztek elérni azt a lányt, akik kifigyeltek maguknak.

4 néta után "Egészség" volt.

A fiu azt mondta: " - Kedves egészségedre! "

A lány megköszönte. A fiuk ezután kimentek az ivóba beszélgetni.

Reggel 2-kor mindenkinek haza kellett menni, csak eddig tartott a bál.

A lányok farsang első napján zöld szoknyát viseltek, farsang másnapján fehér szoknyát, harmadnapján, kedden pedig piros szoknyát vettek fel.

Farsang kedden éjjel 11 órakor megszólalt a harang, a zenészek elpakolták hangszereiket, vége volt a bálnak.

A következő naptól, Hamvazésszerdától fogva kezdődött a böjti időszak, amely Husvétig tartott.

Farsang után való vasárnap zajlott a templomban a délutáni litánián a Nagylány-avatás.

Erre az alkalomra zöld szoknyát vettek fel fekete kockával.

A group of three people, a man and two women, are standing together.

The man is wearing a dark vest over a light shirt and is holding a small object in his right hand. The two women are wearing dark, sleeveless dresses with full skirts and are standing on either side of the man.

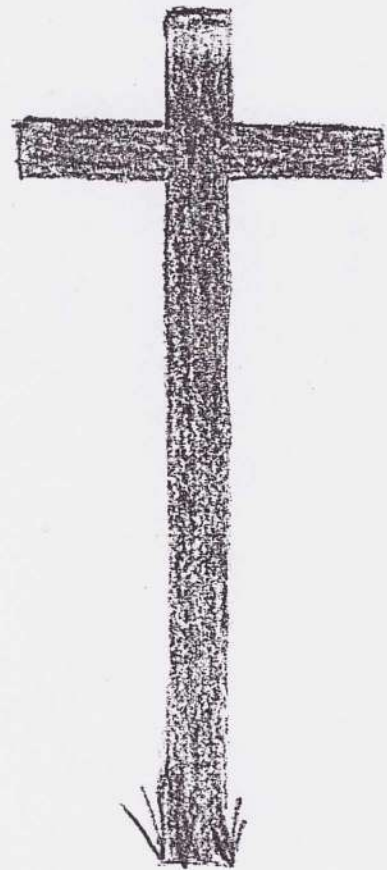
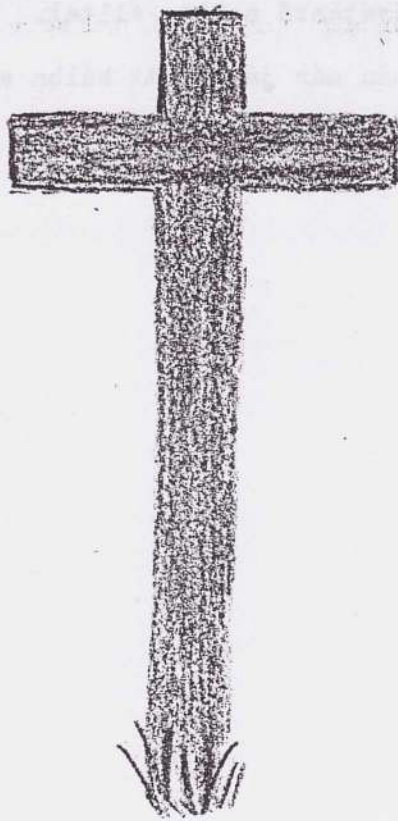
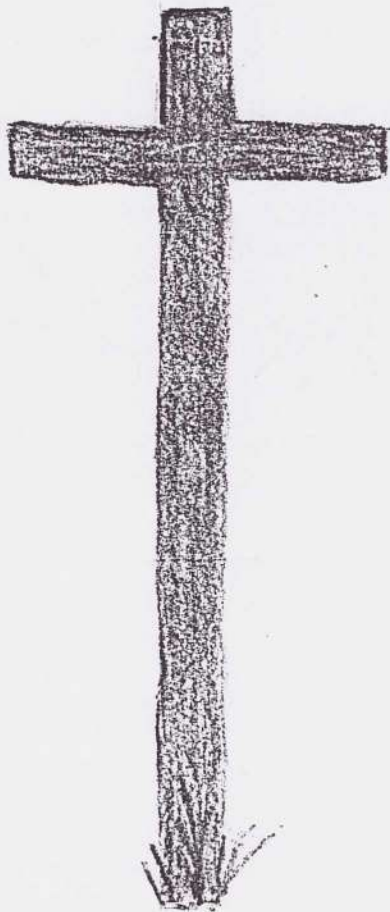
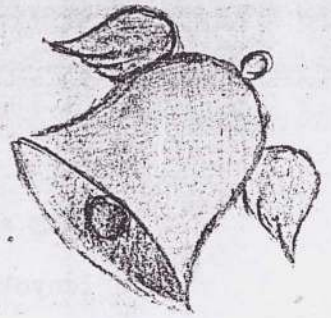
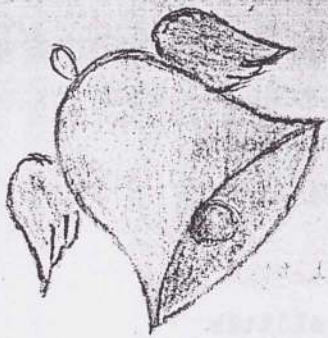

Egy kis szertartás keretében a pap megáldotta őket.

Mindig a 8 órás misére jártak a fiuk, a 10 órás misére pedig a lányok.

Az utoljára avatott nagylányoké volt az 1. sor, az előttük avatottak pedig a következő sorban álltak.

A Nagylány-avatás után már járhatott bálba a lány.

M Á R C I U S

A nagyböjti időszak utolsó hete, a Nagyhét, Virágvasárnapkal kezdődik. Ekkor a templomban barkaszentelés van.

Nagyesütörtökön az oltári szentség megalapítására emlékeznek a templomban. Ezen a misén, "elmennek a harangok Rémába." Kereplő helyettesíti a harangokat.

Nagypéntek a legszigorubb böjti nap. Sok helyen készült aszalt-szilva leves.

A határban álló kálváriához, a 3 kereszthez péntek délután 3 órára körmenettel mentek ki a hivek. Elimátkozták a keresztutat, megemlékezve ezzel Jézus szenvedéseiről.

Ma ez a 3 kereszt a temetőben van felállítva, itt zajlik a szertartás.

A templomban elkészítették a Szent Sirt.

Nagyszombaton a lányok kék alapon zöld kockás szoknyát vették fel, úgy mentek a feltámadási misére, és az azt követő körmenetre.

A mise menetében, mikor elénekelték a Glériát, vagyis a Diesőseget, "megérkeztek a harangok Rémából", és megszólalt a templom összes harangja és csengője.

A feltámadási körmenetet mindig a fuvés zenekar kísérte és kíséri.

A körmenetről hazaérve főtt sonkát és tojást tettek az asztalra. Ekkor ért véget a hústól való megtartóztatás ideje, és a nagyböjti időszak.

Husvét vasárnapján az asszonyok a volt menyasszonyi szoknyájukban /atlasz szoknya/, piros atlasz rojtos kendőben mentek a misére.

A férfiak zsinoros nadrágot, esizmát vettek fel. A surglis mellény és a magyaros kabát sem hiányozhatott.

Husvét hétfőn, mise után jártak a fiuk loesolkodni. Néha a kutnál kapták el a lányokat, és bögrével loesolkodtak friss kutvizzel.

Este a husvéti bálra a lányok a zöld szoknyájukat vették fel.

A fiuk kalapjuk mellé rozmaringot tűztek.

Néhány gondos mama már nevelt a legény fiának nyiló muskátlit is a Husvéti bálra.

Hajnal kettőig tartott a mulatság.

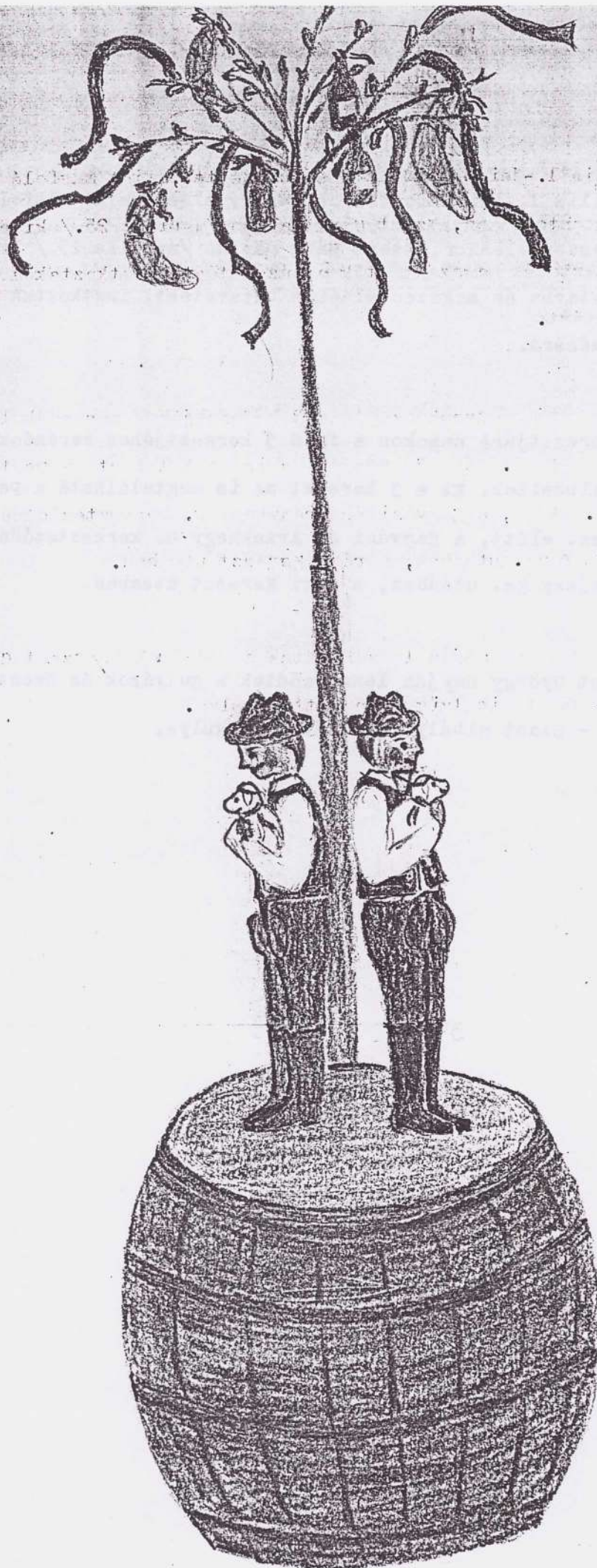
ÁPRILIS

Április 1.-jei bolondságok éppugy éltek, mint másfelé is.

Buzaszenteléskor, Szent Márk napján /április 25./ kimentek a határba és megszentelték a buzavetést, imádkoztak a jó termésért.

A Keresztjáró napokon a falu 3 keresztjéhez zarándokoltak a falubeliek. Ez a 3 kereszt ma is megtalálható a pesti ut 18.sz. előtt, a Ságvári és Aranyhegy u. kereszteződésében és a Bajesx Zs. utcában, a régi Kereszt utcában.

Szent György napján leszerződtek a gulyások és Szent György-től - Szent Mihályig kihajtott a gulya.

MÁJUS

Május 1-re virradóra izgalommal várták a lányok, hogy kapták-e májfát. Mindeféle bolondságokat elkövettek a fiuk.

A házak legmagasabb pontjára próbálták feltenni a szalagokkal feldiszitett májfákat.

Előfordult olyan is, hogy a gazda a szekerét meglepetésére a tetőn összerakva látta viszont.

Május 1. Szent József a munkások szentjének napja.

Május 4.-én ünnepelték meg Szent Flórián, a tűz védőszentjének és a község védő napját.

A legnevezetesebb nap ebben a hónapban május 16., Nepomuki Szent János, községünk és templomunk védőszentjének napja, a BUCSU napja.

A buesu az ünnepi nagymisével kezdődött, majd a körmenet következett. A lányok selyemben, bársonyban, ingvállban voltak, sádlival /összefont, kontyba feltüzött hajjal/.

Csak ezt követően lehetett menni a forgókhoz, sátrakhoz.

A bereeli buesunak híre volt a környéken, sokan jöttek másfelől is.

Délután bál volt, báránytáncsal és májfa állítással minden koesmánál.

Bál előtti este 8-10 m-es karéra 1 egész füzfát kötöttek, arra óriáskiflit, sörös üvegeket, nemzeti szalagokat raktak.

Amelyik legény fel tudott mászni, és le tudott hozni üveget, vagy óriáskiflit, az övé lett.

A májfa alatt 8 hl-es hordón 2 hófehérre mosott szalagokkal feldiszitett koszorúval a fején levő kisbáránnyt fogott 2 fiu.

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

Ezeket tombolán sorsolták ki. A rendező fiu kalapján nemzeti szalag légett.

Lányok fehér szoknyában, esipkés vállkendőben, ingvállban, uj kötényben, lakcipőben mentek a bálba.

Ezt a esipkés vállkendőt menyasszony korukban, és év közben csak ezen az egy alkalmon viselték.

A fiuk zsinéros nadrágban, esizmában, surdlis mellényben voltak.

A báránytánc a kapu előtt volt, a bál bent az udvarban.

Ezen a bálon a házasok is táncoltak, nem úgy, mint a többi bálokon.

Este hazamentek vasorázni, átöltözni, színes szoknyákba, majd újra visszamentek a bálba.

Ilyenkor már megengedett volt, hogy mángolt kötényben, kényelmesebb cipőben legyenek, le is ülhettek.

Hajnal 2-ig tartott a bál.

JUNIUS

Május végén, vagy junius első napjaiban van piros Pünkösöd napja. A Szentlélek eljövetelét ünnepeljük ekkor. A lányok ingvállban, fekete szoknyával, színes mellényekkel mentek a misére.

Pünkösöd hétfőn este mindenki piros szoknyában ment a bálba.

Pünkösöd utáni vasárnap van az Urnapi körmenet, mikor kiviszik az Oltári Szentséget a templomból. Külön 4 kis szoba, kiskápolna volt készítve, feldiszitve, ahol az evangéliumot felolvasták. Ma egy színes már ezek közül. Az ablakokban égő gyertya volt, virágcsokrok, Jézus és Szűz Mária szobrok, festmények, amerre a körmenet ment.

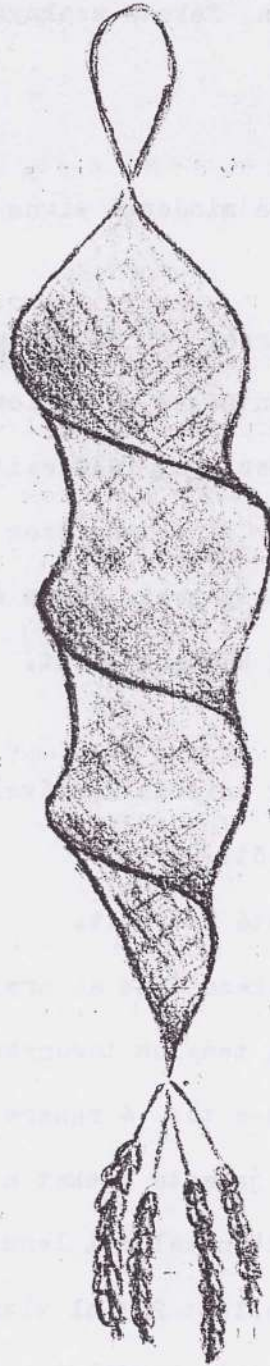
Első áldozó lányok csipkés kendővel, szórták a virágot az Oltári Szentség előtt.

Péter - Pálkor arató bál volt.

Péter - Pálkor megkezdődött az aratás, a falusi ember nehéz kemény munkája. A templom toronyban beosztott emberek figyelték a falut, nincs-e tűz. 4 részre volt osztva a falu, különböző harangszó jelmezte ezeket a részeket. A harangozóknak éjjel - nappal otthon kellett lenni, szükség esetén tüzet harangozni. A kut mellett 2-3 hl víznek kellett lenni.

A gazdák a vízzel telt hordókat a kocsira rakták és mentek oltani a tüzet.

...the ... of the ...
 ... the ... of the ...
 ... the ... of the ...

... the ... of the ...
 ... the ... of the ...
 ... the ... of the ...

JULIUS

A zabaratás utolsó napja Jakab és Anna napja. A zabaratás után ezt mondták: "Ha a szél a zabtarlón átfúj, jönnek a hideg éjszakák!"

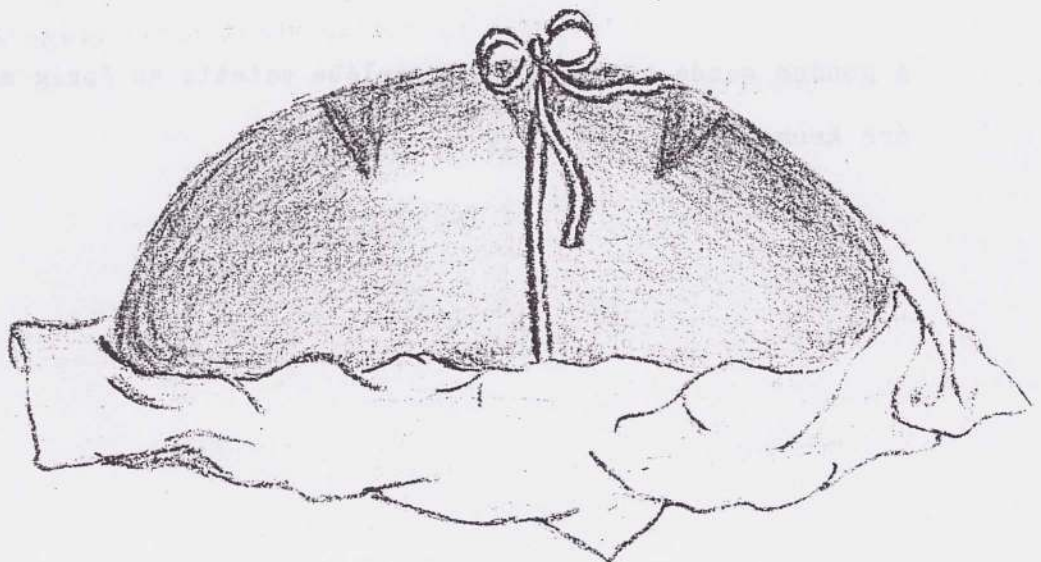
A gyerekek legeltetéshez szalmából szalmagyűrű láncot, kisseréket, kisseréket készítettek.

A szalmafüzéreket rozsalmából és kalászból készítették az asszonyok, amik a szobákban lógtak. A nagyobbakba még lámpa is került.

A gondos gazda aratás után a tarlóba vetette az őszi még beérő krumplit.

1997 年 7 月 1 日

... ..

AUGUSZTUS

Augusztus 20.-a új kenyér ünnepe. Ekkor volt a termés és az új kenyér áldás.

Az utolsó kottlóalja esikét a gazdaasszonyok augusztustól szeptember 8.-a között ültették.

Ezek voltak a kisasszony napok, Nagyboldogasszonytól /augusztus 16./ - kisboldogasszonyig /szeptember 8./

Ebben az időszakban Mária - kegyhelyekre zarándokoltak.

As a result of the above, the following is suggested:

• *Journal of the American Medical Association*, 1991; 265: 1111-1114

... ..

• 111 •

1950-1951 - 1951

SZEPTEMBER

Szeptember 5.-én processzióval gyalog mentek a berceliek
Máriabesnyőre.

Induláskor meghuzták a harangokat. A lovaskocsin volt a
láda, benne az élelem.

Énekeltek, zászlókkal vonultak, megálltak átöltözni és
friss ruhával mentek a zarándokhelyre.

5 napos ut volt.

Amikor hazafelé jöttek az irsai kereszthez érve harangszó
fogadta őket.

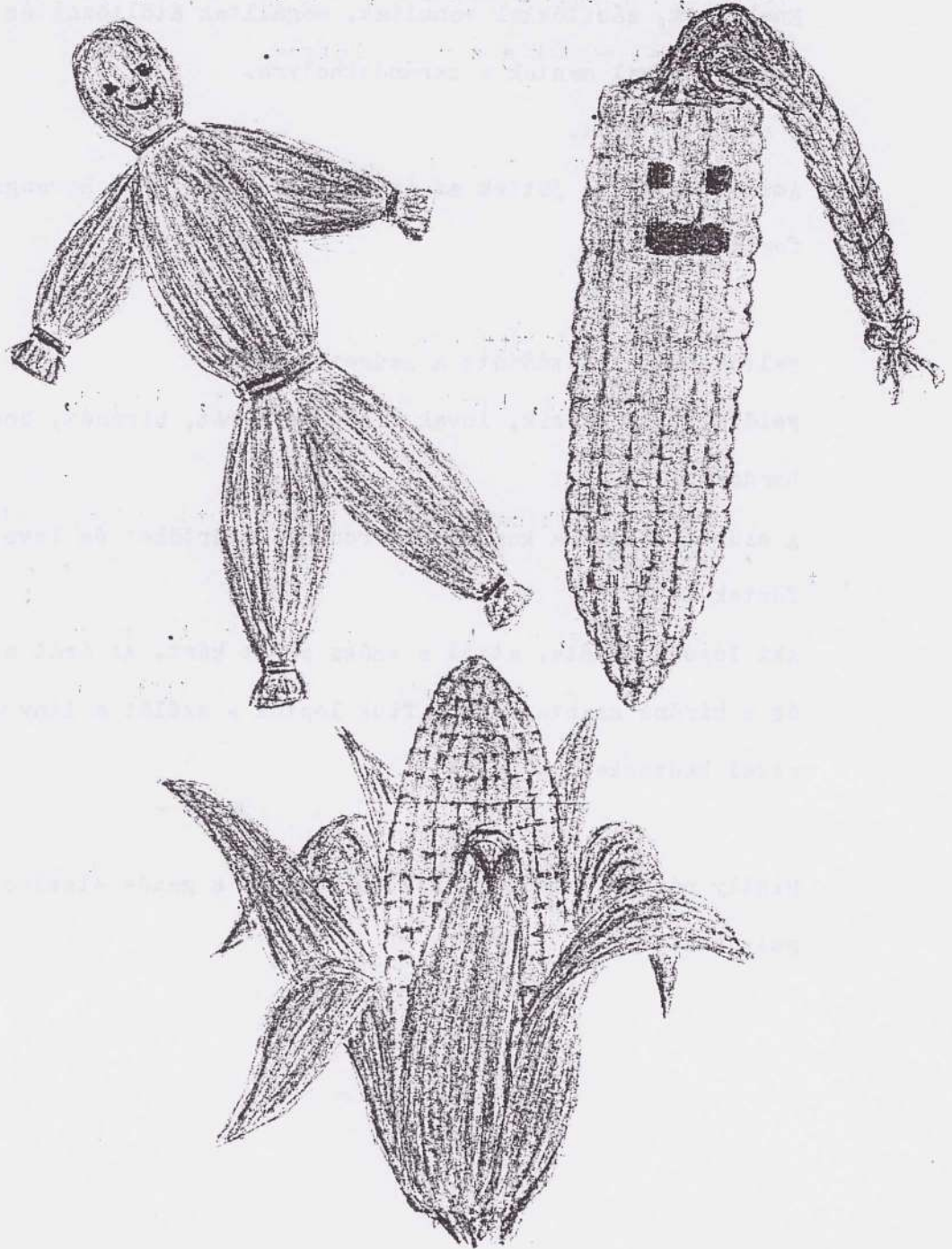
Felvonulással kezdődött a szüreti bál.

Feldiszitett kocsik, lovak vitték a birót, birénét, boros-
hordókat.

A szüreti bálon a kocsma udvaron szőlőfürtöket és leveleket
fűztek fel.

Aki lopott belőle, attól a esősz pénzt kért. Az árát a biró
és a biróné szabta meg. A fiuk lopták a szőlőt a lányoknak,
ezzel kedveskedtek nekik

Mihály napkor behajtották a gulyát, és a gazda elszámolt a
gulyással.

OKTÓBER

Szeptember vége, október eleje kukoricatörés és esti fosztások ideje, ilyenkor a család és az utabeliek összegyűltek a törésre és az esténkénti kukoricafosztásra.

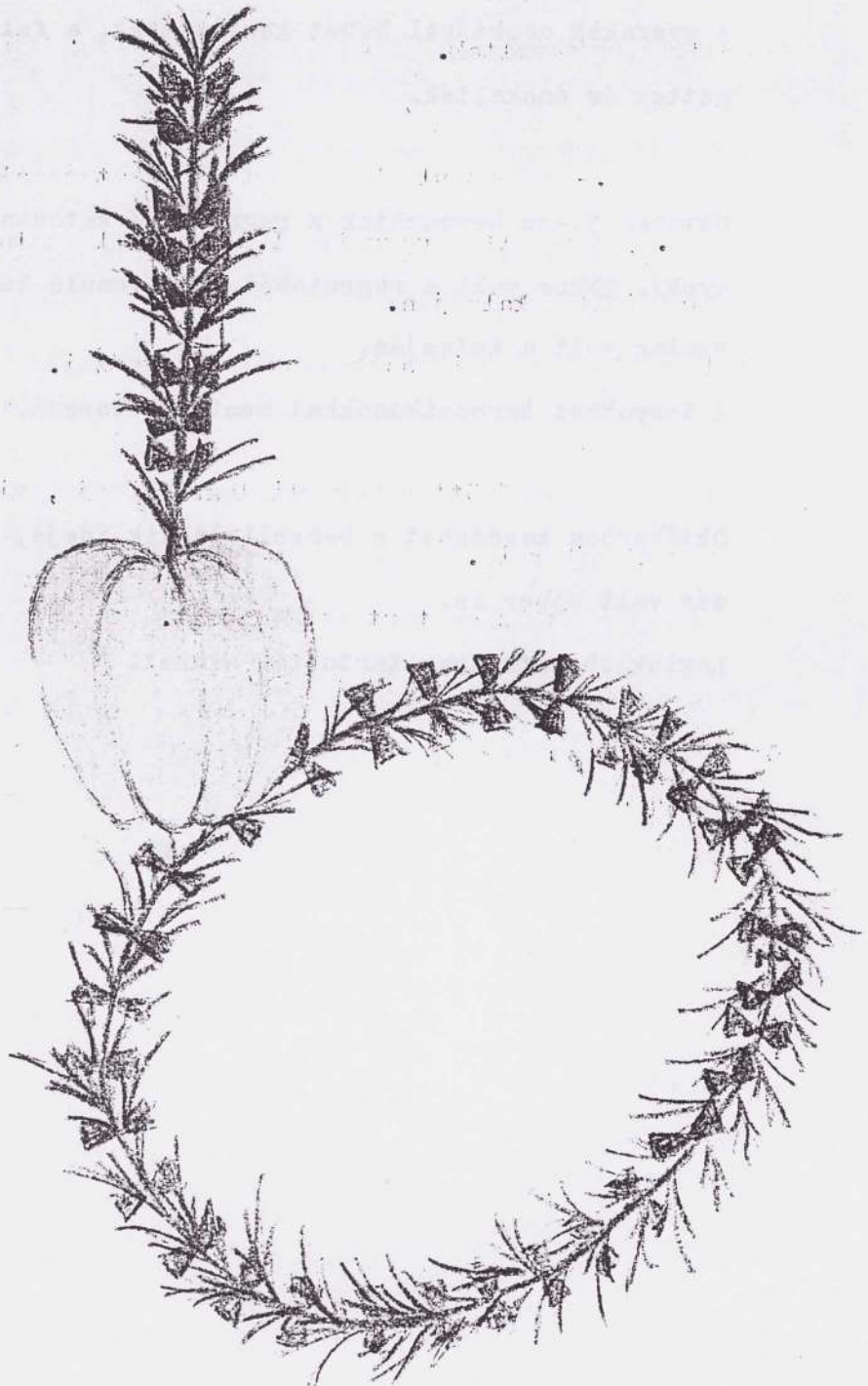
A gyerekek esuhéjból babát készítettek, a felnőttek beszélgettek és énekeltek.

Október 5.-én bevonultak a regruták / katonának vonuló legények/. Ekkor volt a regrutabál. A bevonuló katonának nemzeti szalag volt a kalapján.

A lányokhoz harmonikásokkal mentek bucsuzni.

Októberben kezdődött a bereeli lagzik ideje, mivel ekkorra már volt ujjbor is.

Leginkább hétköznapi tartották azokat.

NOVEMBER

A berecei lagzikról már többször hallhattunk, de talán nem tudja mindenki, hogy a falu zászlójában látható birsalmába szurt rozmaringnak mi a története.

Minden lagzi reggel 8 órakor kezdődött a templomban az esküvővel. A menyasszonynak a kezében birsalmába szurt rozmaring volt feldiszitve, amit az eskütételnél az oltárra helyeztek. A vőlegénynek az eskünél a fejére tettek egy rozmaring koszorút, ami szalaggal volt feldiszitve.

Katalin napján /november 25./ volt a Katalin bál. Ekkor kezdődött a böjti időszak, amikor nem mulattak, nem zenéltek egész Karácsony másnapjáig.

Adventi időszak, Jézus születése előtti 4. vasárnap jelenti a 4 ezer esztendőt.

Az adventi koszorút buxusból és mahagóniból készítették.

Reggel 6 órakor voltak a roratté misék. /Az ur jövetelét jelenti./

D E C E M B E R

Lucsa nap December 13. Elültették a magbuzát, ami kinőtt Karácsonyra.

December 13. - 25.-ig 12 napon át, minden napból tudtak jövendőlni az év 12 hónapjára.

December 24.-én Szenteste az énekesek házakhoz mentek kántálni. December 24. a családok ünnepe. Éjféli misére mentek az emberek lámpásokkal. Egyike volt a legszebb katolikus ünnepeknek. A mi falunknak még most is van használható betleheme. Ebben megtalálható a Szent család, pásztorok, a 3 királyok, állatok.

Advent utolsó heteiben a gyerekek betlehemezni mentek, ott életre keltek a templomi betlehem szereplői.

Akik beengedték őket, műsort adtak elő és ajándékot kaptak. Éjféli mise előtt betlehemi játékban csak fiuk szerepeltek.

Az éjféli mise után abrakot adtak a jészágnak és azt mondták:

" Lobet den Herr! "

"Diesérjük az Urat !"

Az ünnepi kalászból más családoknál a kutya is kapott.

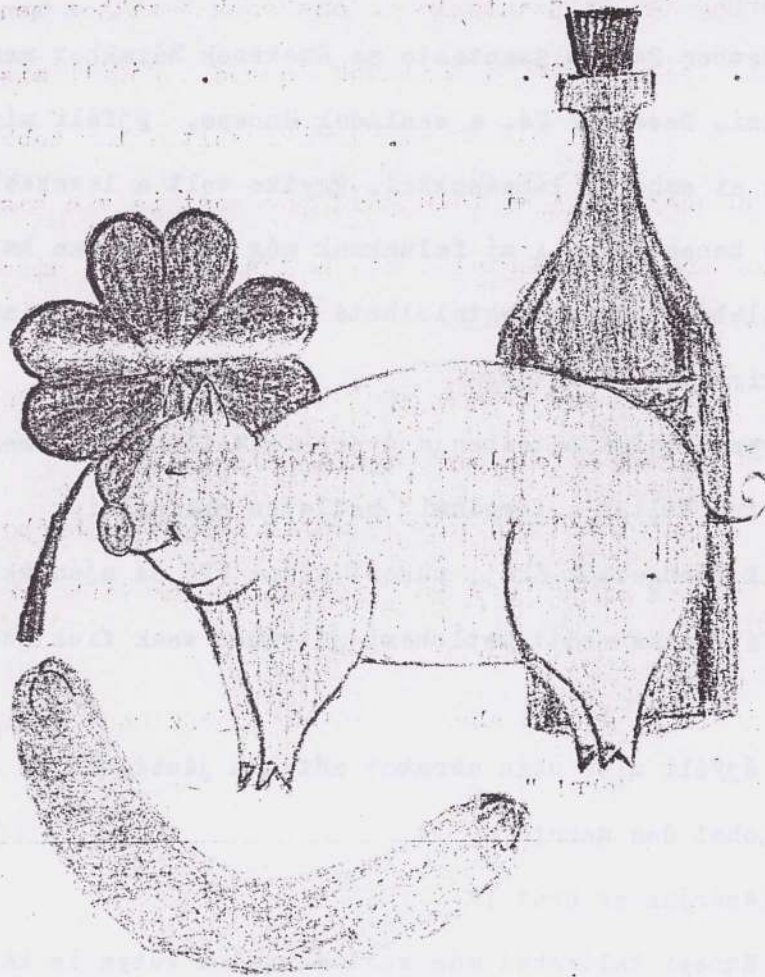
Karácsony első napján 6 órakor Pásztormise volt, 8 órakor a gyerekek miséje, 10 órakor ünnepi nagymise.

Karácsony 2. napján bál volt.

December 28. Aprószentek, a fiuk mentek a lányokat füzfaveszszóval megverni.

Ennek volt egy német mondása: " Frisch und Gesund,
Frisch und Gesund,
auf nächste Jahr
Wieder Gesund."

Д. И. О. Д. И. О. Д. И. О.

Magyarul meg ezt mondták: "Hányan vannak az aprószentek ?

Minden sarokban egy szakajtóval !"

Ebben az időszakban a gulyás végigjárta a falut, és beköszöntött azokhoz a gazdákhöz, akiknek a jószágjait őrizte. Taligán tolt egy hordót, amibe fűzfavesszőt állított.

A gazdák egy pohár borral kínálták a gulyást, aki azt a hordóba öntötte. A gazda eztán megtoldotta még legalább egy liter borral, élelemmel a kínálást.

Mire hazaért a gulyás, nem kongott már az ürességtől a boroshordó, és a taligába alig fért a krumpli, mák, meg a többi ajándék.

Hálaadási mise december 31.-én délután 5 órakor kezdődött.

Beszámolás a templomban az évről, hálát adtak a jóért.

Oda elment a falu apraja - nagyja.

Ekkor is voltak szilveszteri bálók több helyen. Ide általában a nők mentek csoportosan.

Éjfélkor vacsora, virsli, tombola, melynek főnyereménye kismalac volt.

Nótázva, vigadozva létek át az új évbe.

Wir wünschen Ihnen
ein glückseliges Neues Jahr,
hinter und vor ein neues Tor,
mittel dazwischen ein Schaber Heu
und einen Geldbeutel dabei,
Gesundes Leben, langes Leben,
Friede und Einigkeit,
nach dem Tod ein ewiges
Glückseligkeit!

Veronika Seidl
und ihre Urgroßmutter